

חילוק פרשיות

ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת ויאמר ד' מי אשר חטא לי אמחנו מספרי [פלי"ב ל"ב], ובדעת זקנים מבעלי התו' "ומ"מ הוא נמחק מכל פרשת ואתה תצוה שאין משה נזכר בה לפי שקללת חכם אפי' על תנאי היא באה", והנה בתורה מצינו חילוקי פרשה פתוחה ופרשה סתומה, אבל לא מצינו שפרשיות שאנו קורין כל שבת חלוקות הם מן התורה זו מזו, אבל בד' בעה"ת כאן מבואר שיש חילוק פרשיות מן התורה ומה שאמר משה מחני מספרך נתקיים בפרשה אחת והיא פרשת תצוה. וכן יש להוכיח גם ברש"י פ' ויחי (בראשית מ"ז כ"ח) ויחי יעקב למה פרשה זו סתומה כו' ומבואר שפרשת ויחי חלוקה מפרשת ויגש ומ"מ היא סתומה.

לא יראו פני ריקם

בקדושין י"ז א' מאי טעמא דר"מ יליף ריקם ריקם מבכור מה להלן חמש סלעים אף כאן חמש סלעים, ופרש"י ובפדיון הבן כתיב וכל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם, וצ"ב שהרי קרא דריקם נאמר גבי ראי' ולא גבי בכור, וכ' בס' המקנה דלקמן כ"ט ב' אי' ת"ר לפדות את בנו ולעלות לרגל פודה את בנו ואח"כ עולה לרגל ר' יהודה אומר עולה לרגל ואח"כ פודה את בנו שזו מצוה עוברת וזו מצוה שאינה עוברת כו' אלא לרבנן מאי טעמייהו דאמר קרא כל בכור בניך תפדה והדר לא יראו פני ריקם, וי"ל דאין הילפותא רק מסדר הפסוקים, אלא דלא יראו פני ריקם קאי גם על פדיון הבן שלא יראו פני ריקם קודם פדיון הבן, ונמצא דקרא דריקם קאי גם על פדיון הבן ע"ש, ויש לדון לפ"ז אם עלה לרגל בלא לפדות את בנו אם עובר על לאו דלא יראו פני ריקם.

סמיכות בכורים לבשר בחלב

ראשית בכורי אדמתך תביא בית ד' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו [ל"ד כ"ו], הנה בהסכמה של הג"ר אייזיק אהבנד ז"ל לספר דברי רחמים על מס' חולין כ' מעשה ממחר"ל מפראג שהיה בידידות עם המלך ופעם אחת באמצע החורף נתאוה המלך לדובדבנים שא"א היה להשיג שמה בימי החורף וגילה רצונו בפני המהר"ל, ואמר לו נראה, והלך לבעל גרינהויז ואמר לו בשל גדי בחלב, ושפוך על שרשי האילן של דובדבנים צעירים, וא"ל לשפוך בכל יום, עד שסיפר לו הנכרי שרואה עלים על העץ, א"ל שפוך עוד יותר בכל יום עד שנראה פרחים, וצוה לו להמשיך עד שיצאו פירות והביאו למלך, ומרוב התפעלות של המלך על חכמתו של המהר"ל הביא כל חכמיו וספר להם הפלא שעשה המהר"ל, והאגרנאים הלך וכתב המצאה נכונה בגידול צמחים (שלא בשם אמרו) אחר מאתים שנה היה פעם ר' יונתן פרעגער בעל התומים בבית הכסא וראה ספרו של אותו הגוי שהמציא החידוש, וכשיצא הגר"י מביהכ"ס אמר עפ"י מובן מה שסמכה תורה "ראשית בכורי אדמתך תביא בית ד' א-לקיך לא תבשל גדי בחלב אמו שאין לו קשר, אך לפ"ז מובן שהתורה רמזה שאף אם תרצה להיות

זריז בהבאת בכורים ותרצה לעשות עצה זו לשפוך על שרשי האילן גדי בחלב אמו לא תעשה כן, עכ"ד. והנה מצינו כן גם בהעמק דבר פ' משפטים פכ"ג י"ט שכי' "שמנהג בא"י היה להשמיך השדות כמו שאנו עושין בזבל כך היו אוה"ע נוהגים לבשל בשר גדי בחלב אמו ולשפוך מעט מעט על אדמת הארץ והזהיר הכתוב ע"ז הסגולה משום שאסור לבשל בשר בחלב משי"ה אסור בשר גדי בחלב אמו אפי' לצורך התבואה נמצינו למדים זה דכ"ש כל בשר בחלב (זקן אהרן, צדה לדרך)". וכן מבואר גם בספורנו פ' משפטים.

ועל המעשה הנ"ל יש לדון שהרי בב"מ פ' הפועלים דף צ' מבואר שיש אמירה לעכו"ם שבות גם בשאר איסורים ולא רק בשבת, וע' בתו' עבודה זרה דף מ"ג שכי' מה"ט שאסור לומר לגוי לעשות צורות, ובשו"ע אבן העזר סי' ה' סי"ד שאסור לומר לגוי לסרס בהמה.

ומיהו בתו' ב"מ כ' דאפשר שאסור לומר לגוי לחסום דוקא בתבואה של ישראל שמרויח מזה אבל בתבואה של נכרי מותר, וכמו שמותר לומר לגוי לאכול נבילה, אלא שכי' התו' דלא דמי דכמו שמותר לישראל להאכיל לגוי נבילה ה"נ יכול לומר לו לאכול נבילה, אבל פעולה שהישראל אסור לעשות אפשר שאסור לומר לגוי, וברש"י נ' שאסור לומר לגוי לדוש בדישה של הגוי, וע' בכס"מ פ"א מהל' כלאים ה"ג בשם הר"י קורקוס שמותר לומר לגוי לזרוע כלאים בשדה שלו, וע' בביאור הגר"א אבן העזר סי' ה' סי"ד.

והמשך הפסוקים (כז) ויאמר ד' אל משה כתב לך את הדברים האלה כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל, ע' בש"מ בכורות ו' ב' אות ב'.

והיו עיניך רואות את מוריד

והנה קרן עור פניו ויראו מגשת אליו כו' ויכל משה מדבר אתם ויתן על פניו מסוה [ל"ד ל'], ובספורנו "אבל בעוד שהיה מדבר אתם היה בלי מסוה כענין והיו עיניך רואות את מוריד וכמאמרם ז"ל פ"ק דעירובין ואי חזיתיה מקמיה הוינא מחדדנא טפ"י, והנה בעירובין י"ג ב' אמר רבי האי דמחדדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדדנא טפי דכתיב והיו עיניך רואות את מוריד, ופרש"י "דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה כשלמדתי לפניו ישבתי בשורה של אחרייו", אבל בירושלמי ביצה פ"ה ה"ב מבואר באופן אחר, שרבי השיא את ר' שמעון בנו, ובעת השמחה בשבת היו מטפחין אחורי ידיהו וועבר ר"מ ושמע קולם אמר רבותינו הותרה השבת (ופי' קרבן העדה שסבר שאף לאחורי ידיהם אסור), שמע רבי קליה אמר מי הוא זה שבא לרדותנו בתוך ביתנו שמע ר"מ קליה ורצו אחרינו, (ופי' פני משה להחזירו) ומתוך כך הפילה הרוח את הסודר של ר"מ ועי"ז ראה רבי את ר"מ מאחוריו אמר לא זכית

ליקוטי פנים - דף היומי

הוצאה

בדף פ"ז אי' ששי למאי, רבא אמר (עמ' ב) לחנייתו רב אחא בר יעקב אמר למסעו, וקמיפלגי בשבת דמרה דכתיב כאשר צו' ד' אלקיך, ואמר ר' יהודה אמר רב כאשר צו' במרה, מר סבר אשבת איפקוד אתחומין לא איפקוד ומר סבר אתחומין נמי איפקוד, ופרש"י אתחומין לא איפקוד הלכך כשנסעו מרפידים נסעו בשבת שלא הוזהרו לילך יותר מאלפים אמה, ובתורה אתחומין כ' אין צ"ל דאתאי כר' עקיבא דאמר תחומין דאורייתא דהא משמע לכו"ע דבסיני לכל הפחות איפקוד אתחומין דלא דוקא נקט תחומין אלא כלומר הוצאה שהיו מוליכין עמון כל אשר להן ומר סבר הוצאה לא איפקוד ומר סבר איפקוד ואע"ג דבפ' מן כתיב אל יצא איש ממקומו ודרשין מיניה הוצאה בספ"ק דעירובין איכא למימר שאחר מתן תורה נאמר אחר שנעשה המשכן כו', ומבואר בתו' שלד' רב אחא בר יעקב לא הוזהרו על הוצאה קודם מתן תורה.

והנה בספרי פ' שלח סי' קי"ג ויהיו בני ישראל במדבר בגנות ישראל הכתוב מדבר שלא שמרו אלא שבת ראשונה ושניה חללו, ובילקוט שמעוני סי' תשי"ג אמר ר' שמעון לא אפשר לומר מקושש היה צלפחד מפני שהיה מקושש בשנה הראשונה בכ"ב לחודש השני וכי אפשר שהיו בנות צלפחד בנות מלכים נאות וכשרות הקטנה יושבת ארבעים שנה עד שלא נשאת, ובתו' ב"ב דף קי"ט ב' ד"ה אפילו כ' ומעשה המקושש לא בתחלת ארבעים מיד אחר מעשה מרגלים דאמר במדבר דלשם נתיבן שהיו אומרים ישראל כיון שנגזר עליהן שלא ליכנס לארץ ממעשה מרגלים שוב אין מחייבין במצות עמד וחילל שבת כדי שיהרג ויראו אחרים כו' עכ"ל.

והנה בדף צ"ו ב' אי' אמר ר' יהודה אמר שמואל מקושש מעביר ארבע אמות ברה"ר הוה במתנינא תנא תולש הוה רב אחא ברבי יעקב אמר מעמר הוה כו'. והנה למ"ד שהיה מעביר ד' אמות נמצא שלהסוברים שמקושש היה בשבת שני' דהיינו קודם מתן תורה אי"כ לרב אחא בר יעקב שלא נאמרה הוצאה קודם מ"ת אי"כ איך נתחייב לה אכלו מצה מחדש ויבא עשה דבערב תאכלו מצות ויזכה ל"ת חדש ומתוך דאין עשה קודם הדבור דוחה ל"ת דאחר הדבור, ומבואר שקודם הדבור קל יותר, וע' שג"א סי' צ"ו שאם נאמר רק קודם הדבור הוי קל יותר, והרי שבת נאמרה גם קודם הדבור וגם אחר הדבור וא"כ חמירי טפי, אך אחר הוצאה לא נאמרה קודם הדבור נמצא שהוצאה קלה יותר משאר מלאכות שבת, והשתא אם יש חולה שצריך לאכול ויש אפשרות לתלוש מן המחומר או להביא לו דרך רה"ר, אי"כ למ"ד שבתחומין לא נצטוו במרה והיינו הוצאה, נמצא שתלוש מהמחומר חשיב לאו שקודם הדבור, (דמ' שנצטוו במרה חשיב ג"כ לפני הדבור ע' מהרש"א יבמות ה' ב'), והוצאה דלא נצטוו במרה חשיב איסור שאחר הדבור ומבואר בשג"א סי' צ"ו דמה שהיה גם קודם הדבור וגם אחר הדבור חמיר טפי. ואין לומר דכל איסורי שבת חשיב לאו, דע' בתו' ירי"ד שבת דף קל"ח לענין חלק יצאת דהוי כאילו נאמר לאו מיוחד על כל מלאכה ומלאכה.

ובס' לקט יושר כ' בשם תרומת הדשן דמשכח"ל אופן שביי"ט יש מלקות ובשבת לא, וכי דאירי בחולה שיש בו סכנה שצריך לאכול פה, ויש פיר מחובר ויש פרי אחר תלוש שנמצא ברה"ר, והשתא בשבת אין נפ"מ מה יעשה אבל ביי"ט שמוותר הוצאה אם יתלוש לוקה, ולהג"ל גם בשבת יש להעדיף הוצאה למ"ד דלא נאמרה קודם הדבור משא"כ צצירה שנאמרה גם קודם הדבור. והנה גאון א' נסתפק אם צריך לעשות לצורך חולה אב מלאכה או תולדה, אם יש להעדיף תולדה משום הקל הקל, והוכיח משבת דף קכ"ח ב' גבי יולדת ואם היתה צריכה שמן חביתה מביאה לה בשערה, והק' בגמ' תפיל' ליה משום סחיטה, ותנ' אין סחיטה בשער כו', ומאי הק' והרי יתכן דעדיף לעשות סחיטה משום דסחיטה עדיפה שהיא תולדה של דש ולא הוצאה שהיא אב, (ואמנם הכנסה היא ג"כ תולדה כמבואר בשבת דף צ"ו אבל הוצאה היא אב), ומוכח שאין נפ"מ בין אב לתולדה, ולהג"ל יש לדון דעדיף לעשות הוצאה שהיא רק אחר הדבור משא"כ סחיטה דחשיב גם לפני הדבור וגם אחר הדבור וזה חמיר טפי כמבואר בשג"א ה"ל, ע"כ מ' רבנו הגר"ד.

והנה רש"י פ' את הגמ' בדף פ"ז דקאי על תחומין של אלפיים אמה, ולא קאי על הוצאה, וא"כ הוצאה הוי כמו כל דיני שבת שנאמרו קודם לכן, והרי לעיל כ' להוכיח כן מהא דמקושש היה מעביר ד' אמות. והשתא יש לדון שהרי בהוצאת שבת נאמרו ב' פסוקים חדא על הוצאה דעני וחדא על הוצאה דבעה"ב, ובפשוטו אינם אלא ב' לפחות על מלאכה אחת כמבואר ברמב"ן והרשב"א, וא"כ הכל חשיב קודם הדבור, אבל לפי תנא הראשון בשם ר' יחיאל שהם ב' אבות, וחדא ילפי' מאל יוציא האמור קודם הדבור וחדא מקרא דויכלא העם מהביא שנאמר אחר הדבור, נמצא דחדא יש לזה חומר של קודם הדבור וחדא אין לזה חומר של קודם הדבור, וא"כ להות' הראשון דאל יוציא קאי על הוצאה דבעה"ב ויכלא העם מהביא קאי על הוצאה דעני, נמצא שהוצאה דבעה"ב הוי קודם הדבור והוצאה דעני הוי אחר הדבור, ונפ"מ לחולה שיש בו סכנה וצריך לעשות הוצאה, דעדיף הוצאה דעני ולא הוצאה דבעה"ב, ולהרמב"ן דאל יוציא קאי על הוצאה דעני וקרא דויכלא קאי על הוצאה דבעה"ב, וא"כ אם הם ב' אבות וכו' יחיאל, וקרא דאל יוציא קאי על הוצאה דעני נמצא שהוצאה דעני חמורה יותר והוצאה דבעה"ב קלה יותר. (ולהרמב"ן לשי' הרי הוצאה דעני היא ההוצאה הפשוטה יותר וא"ש טפי שזה נאמר קודם הדבור והוצאה דבעה"ב נאמרה אחר הדבור.) (ואמנם ברש"י עצמו דף ב' ע"א וע"ב הביא רק את הפסוק דויכלא העם מהביא, ולא הביא את הפסוק אל יצא, וכפי הנראה דס"ל שפסוק זה בא לתחומין, אבל עכ"פ נפ"מ להסוברים דילפי' הוצאה גם מאל יצא וגם מויכלא העם מהביא.)

אלא שיש לדון בזה, שהרי בתו' הראשון הק' למ"ל ב' קראי ולמה לא יהא א' תולדה של השני, ועי' כ' דאה"נ אלא דנתחדש שהוא אב ונפ"מ להתחייב ב', ועכ"ל מבואר שגם לולא שהיה נאמר הפסוק השני היה אפשר ללמוד זאת מהפסוק הראשון אלא שאז היה רק תולדה ומהפסוק השני ילפי' שגם זה חשיב אב, והואיל והי' אפשר ללמוד הכל מהפסוק דאל יוציא אי"כ אפשר דממילא חשיב הכל קודם הדבור.

אנא לאורייתא אלא בגין דחמיה קדליה דר"מ מן אחריו, ועוד אי' בירושלמי רבי יוחנן ורשב"ל תריהון אמרין אנן לא זכין לאורייתא אלא בגין דחמינן אצבעתיה דרבי מן גוליקין ידיה, ועי"ש שהיו לו בית יד ופעם אחת ראו את אצבעותיו ועי"כ חכמו, והנה מבואר שלא היה זה בעת הלימוד ואעפ"כ יש בכח ראית החכם כדי להחכים.

וביותר מבואר כן בבבא מציעא דף פ"ד א' ר' יוחנן הוה אזיל ויתב אשערי טבילה אמר כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפעו בי כי היכי דלהוו להו בני שפירי כוותי גמירי אורייתא כוותי, ובמהרש"א בח"א כ' שהוא ענין המקלות אשר פצל יעקב שהולידו כפי מה שראו, וזה א"ש לענין שיוולדו שפירי כוותי, והרי אמר שע"כ שיראווה אותו יהיו להם בנים גמירי אורייתא כוותי, ומבואר שהרא"י מועילה גם לענין גמירי אורייתא.

אבל כאן בפסוק מבואר שבעת הלימוד צריך לראות פני החכם, ומצינו כן בהוריות דף י"ב א' אמר להו רב משרשיא לבריה כי בעיתו מייעל ומיגמרי קמי רבייכו גרסן מתנינא ועלו לקמי רבייכו וכי יתביתו קמיה חזו לפומיה דכתיב והיו עיניך רואות את מוריד, ומבואר שבעת הלימוד צריך לראות פניו, ובמהרש"א בהוריות שם ש' "והכי אמרי' נמי בעירובין שאמר רבי ראיתי את ר"מ מאחריו

וכו' ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחדידנא טפי שנאמר והיו עיניך רואות וגו' והוא שהדבור של אדם משתנה ומשתמע לפעמים לתרי אפי אבל מתוך עקימת שפתים וקריצת עינים שבאדם לפעמים יש להבין כוונתו של המדבר וז"ש והיו עיניך רואות לפניך את מוריד חמורה לך כוונת המדבר...", ונמצא שיש ב' ענינים בראיית פני החכם, שבירושלמי מבואר שכל ראיית פני חכם מועלת, ובגמ' בהוריות יש ללמוד שבעת הלימוד יש מעלה של ראיית פני המלמד וכמבואר במהרש"א שע"כ יש להבין יותר כוונת המלמד, וזה הביאור במה שמשה הסיר המסוה מפניו בעת שלימד.

וע' בס' הכתב והקבלה דלכך הניח מסוה כדי שלא יתרגלו לכך ויש תועלת שבזמן שלומדים ממנו יראו מפניו ע"ש.

שבט לוי מלו במדבר

בפר' וזאת הברכה כי שמרו אמרתך ובריתך ינצורו [דברים ל"ג ט'], ופרש"י כי שמרו אמרתך לא יהיה לך אלהים אחרים, (והיינו שלא עבדו לעגל כמש"כ רש"י), ובריתך יצרו ברית מילה, שאותם שנולדו במדבר של ישראל לא מלו את בניהם והם היו מולין ומלין את בניהם ע"כ.

והנה ביבמות פ' הערל (דף ע"א עמ' ב') אי' ובמדבר מ"ט לא מהול איבעית אימא משום חולשא דאורחא (עב). ואיבעית אימא משום דלא נשיב להו רוח צפונית דתניא כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית מ"ט איבעית אימא משום דנזופים הוו ואי בעית אימא דלא נבדור ענני כבוד, והנה צ"ב איך בני לוי מלו בלא רוח צפונית, וי"ל דלהטעם דלא נשבה רוח צפונית משום נזופים, ופרש"י משום עגל ובתו' כ' משום מרגלים, והרי בני לוי לא חטאו בעגל וכמו כן גזירת מרגלים לא נגזרה עליהם, וא"כ לא היו נזופים, וא"כ לא היה סיבה שלא תהא עליהם רוח צפונית, ולרש"י שהיו נזופים משום מעשה העגל, מתבאר היטב סמיכות הדברים, כי שמרו אמרתך היינו שלא עבדו לעגל, ומתוך כך בריתך ינצורו דממילא לא היו נזופים והיו יכולים למול, ועמש"כ בגליון לפ' יתרו. ועי' מהרש"א סנהדרין צ"ד.